

een van deze wetsontwerpen niet was ingediend.

Als men tot zich laat doordringen waarop een deel van de huidige inkomstschatting gebaseerd is, een prijs per olievat van 16 dollar en een dollarprijs van f 2,40, en men ziet de werkelijkheid van dit moment, dan vrees ik dat de huidige tekortraming voor 1987 aan de optimistische kant is. Het bedrag van 2,7 mld. kunnen wij waarschijnlijk heel goed gebruiken. Zelfs als de heer Zoon gelijk zou hebben en er ontstaat een verlaging van het percentage, dan moeten wij daarover met elkaar blij zijn. Een verdere verlaging van een inmiddels vrij sterk gestegen financieringstekort is van betekenis voor de toekomst van ons land.

Mijnheer de Voorzitter! Onze fractie heeft te zamen met de VVD-fractie in het verslag reeds laten weten, haar medewerking aan de totstandkoming van wetsvoorstel 19 562 te zullen verlenen. Wij hebben dit niet gedaan om de regering bij voorbaat de zekerheid te geven dat er niets meer kon misgaan. Wij beoogden tijdiger dan vandaag mogelijk zou zijn, betrokkenen te laten weten waarop zij zich definitief zouden moeten voorbereiden. Naar ik hoop heeft dit enig soelaas geboden.

Rondom deze mededeling van acceptatie maak ik namens de CDA-fractie nog enkele opmerkingen. De antwoorden op de door ons onder 3 en 4 gestelde vragen, hebben mij in eerste aanleg aanleiding gegeven tot een uitvoerige verhandeling over de uitwerking van de nationale verarming als gevolg van de dalende aardgasbaten en de spreiding van de hiermee gepaard gaande lasten, waarvan dit wetsvoorstel een onderdeel vormt. Daarbij kwam ik op de thans als structureel aangemerkte prijs van f 60 per vat olie. Bij nadere beschouwing heb ik die verhandeling achterwege gelaten, teneinde deze te kunnen houden bij de financiële beschouwingen over de begroting 1987.

Wel kan ik hier de vraag stellen of die prijs door de bewindsman als de normale prijs wordt beschouwd. Uit de antwoorden moet men dat afleiden. Hoe kan men tot de conclusie komen dat dit het normale niveau is?

Die conclusie kan onzes inziens pas na een geruime tijd van stabiliteit van diverse endogene factoren bepaald worden. Is de staatssecretaris het hiermee eens en, zo ja, moet de

prijs van f 60 dan niet als wishful thinking beschouwd worden teneinde in 1990 op een financieringstekort van 5,25% van het nationaal inkomen uit te komen? Is het niet veeleer een arbitraire prijsstelling? Zoals gezegd hoop ik hier later uitvoeriger op terug te komen. De bepaling van het normale niveau heeft in verband met het verleden nogal wat consequenties voor de toekomst.

Hoe het ook zij, voor ons is duidelijk dat wat bij het huidige prijsniveau wordt voorgesteld als onderdeel van het totale dekkingsplan, niet alleen noodzakelijk is, maar ook bijdraagt aan een vrij evenwichtige doorberekening van de verarming. Met die verarming kunnen wij de overheid niet alleen laten zitten. Wij kunnen het nageslacht niet nog zwaarder belasten dan toch al geschiedt.

Alternatieven in de vorm van verdergaande bezuinigingen of verhoging van directe belastingen, respectievelijk verlaging van WIR-premies naast de gevolgen van onder andere wetsvoorstel 19 559 en de afschaffing van de negatieve WIR, zien wij voor 1987 niet. Een ieder kan ervaren hoe moeilijk het al is de voorgestelde bezuinigingen voor 1987 te halen. Afgezien van de problemen die deze bezuinigingen met zich brengen, speelt ook de tijdsspanne die nodig is voor de verwerking ervan.

Wij zitten aan het plafond met onze directe belastingen. Men ziet dat plafond graag verlaagd, waarvoor ook alle reden is. Wat de WIR-premies betreft, moeten wij naar mijn mening niet de kip met de gouden eieren slachten. Het gaat om de verdere groeimogelijkheden.

Of de thans voorgestelde verhogingen te zijner tijd in enigerlei vorm teruggesluisd kunnen worden, hangt ons inziens samen met het antwoord op de vraag wat het normale olieprijsniveau is. De stelligheid waarmee nu reeds prioriteiten worden aangegeven over de verlaging van het hoge BTW-tarief, respectievelijk de loonen inkomstenbelasting lijkt ons voor discussie vatbaar. Het gaat daarbij in feite om de aanwending van mogelijk incidentele meeropbrengsten.

Deze aanwending in het verleden heeft ons in het heden nogal wat problemen opgeleverd. Er zal dan ook tegen die tijd uiterste zorgvuldigheid en terughoudendheid bij deze aanwending geboden zijn. Deze opmerking wil uiteraard niet zeggen

dat wij de mogelijkheid van belastingverlaging niet gaarne zo spoedig mogelijk zien aanbreken.

In dit verband komt nog wel de vraag op of er reeds enig zicht is op de invloed die het Europese harmonisatiestreven op onze tariefstelling zou kunnen hebben. Wij weten dat het werken eraan geen eenvoudige opgave is. Kan de staatssecretaris vanuit zijn kennis terzake nu enig nader inzicht bieden op de mogelijke uitwerking op onze tariefstelling? Als wij het staatje op pagina 4 van de memorie van antwoord bekijken, zal de steen der wijzen voorlopig nog wel niet snel gevonden worden, zodat op korte termijn voor ons geen effecten te verwachten zijn.

Er is veel gesproken over de doorwerking van de verhoging van het BTW-tarief in verband met fraude. Fraude is naar mijn mening al zo ingekankerd, dat ik wil volstaan met de opmerking dat een en ander in ieder geval geen bijdrage aan de fraudebestrijding levert. Bij deze opmerking wil ik het laten, omdat ik anders de uitgangspunten, genoemd bij het begin van deze interventie, zou ondergraven. Wat nog in het vat zit, verzuurt niet.

□

De heer **De Goede** (D66): Mijnheer de Voorzitter! Het doet mij genoegen vandaag weer te mogen deelnemen aan een debat in een van de Kamers van ons nationale parlement, zoals ik dat ook vroeger aan de overzijde heb mogen doen. Het doet mij daarnaast genoegen staatssecretaris Koning in een debat te ontmoeten. Ik ken hem al heel lang als een vriendelijk en kundig parlementariër en ik hoop hem vandaag tegen te komen als een bewindsman die ook volop rekening houdt met wat van oppositionele zijde wordt ingebracht, ook al is dat van kritische aard. Ik heb daarover eigenlijk bij voorbaat al weinig twijfel.

Mijn eerste kritische opmerking betreft dan de afwezigheid van de minister van Financiën, de heer Ruding. Zijn aanwezigheid in Washington, waar deze week, ook voor hem persoonlijk, veel op het spel staat, verklaart zijn afwezigheid weliswaar, maar maakt het daarmee nog niet goed. Bij het debat aan de overzijde was hij er wel bij. De zwaarte van de beslissing die wij moeten nemen, geeft daartoe ook aanleiding. Daarom hadden wij hem hier vandaag mogen verwachten.

De Goede

Ik weet niet hoe een en ander zich tussen de minister en onze Kamer heeft toegedragen, maar ik had mij kunnen voorstellen dat de hoffelijkheid alleen zal zou hebben meegebracht dat die de minister van Financiën ad interim hier aan het debat zou hebben deelgenomen. Ik zou het op prijs stellen van wie dan ook hierover een nadere verklaring te horen.

Toen in 1968 de BTW werd ingevoerd, waren de tarieven 4% en 12%. De toenmalige bewindslieden Witteveen en Grapperhaus betwistten niet dat die tarieven, ook vergeleken met andere Europese landen, aan de hoge kant waren. Zoals dat in de verwachting ligt, gelden morgen tarieven van 6% en 20%, dus ruim anderhalf maal zo hoog. Van de vijf verhogingen in de periode vanaf 1968 moeten er vier op rekening worden geschreven van kabinetten en parlementaire meerderheden van VVD en de christelijke partijen, nu het CDA. Dat is zeker voor de VVD opmerkelijk.

Zo lang als ik het heb meegemaakt – dat is nu 20 jaar – komt in elk program van die partij de uitdrukkelijke stelling voor dat de belastingen te hoog zijn en dus omlaag moeten en telkenmale wordt de suggestie gewekt dat dit ook mogelijk is. Enige voorwaarde is dan dat de VVD in de regering komt. De harde werkelijkheid is anders. Zou het waarheids- en betrouwbaarheidsgehalte van onze politiek er niet bij winnen als die tegenstelling wat minder schrijnend werd? In het bijzonder van deze staatssecretaris met deze politieke kleur wil ik hierop een reactie horen.

Nu weet ik dat er in de VVD en in enkele andere partijen altijd anders is aangekeken tegen verhogingen van de indirecte belastingen dan tegen verhogingen van de directe belastingen. Verschuivingen zijn geen verhogingen, zo heb ik vaak gehoord. Zeker, maar zien wij naar de directe belastingen, dan is het beeld helaas niet anders.

Bovendien werd de nog tot april van dit jaar door de heer De Korte in de verkiezingsstrijd gepropageerde 3 mld. belastingverlaging in de nu aangevangen kabinetsperiode, in het regeerakkoord vervangen door gelijkblijvende collectieve druk. Vandaag gaan wij echter van start met een pakket maatregelen dat ook die doelstelling aantast.

Ik maak deze opmerkingen niet uit leedvermaak. De uitzonderlijk moeilijke situatie die voor de rijksbe-

grotting is ontstaan als gevolg van de scherp gedaalde olieprijs en dollarkoers en daarmee van de aardgasbaten, vergde dat er bijkans draconische maatregelen moesten worden getroffen. Het siert minister Ruding en het vorige kabinet dat nog voor de verkiezingen van mei jongstleden een krachtadig antwoord op de ontstane situatie werd gegeven.

Intussen is het er niet beter op geworden. Integendeel! Wij moeten bijna 13 mld. verliezen aan aardgasbaten zien goed te maken. De wetsontwerpen die wij vandaag behandelen dienen daartoe.

Uit de stukken blijkt de opvatting van minister Ruding, nauwkeuriger gezegd van de regering, dat er vanaf de zeventiger jaren – ik vraag aandacht voor die uitdrukking – een verkeerd beleid is gevoerd. Dat werkt de suggestie in de hand dat hier het midden van de zeventiger jaren in het bijzonder wordt bedoeld, toen er een andersoortig kabinet aan het bewind was. De sterk stijgende aardgasbaten werden opgeconsumeerd en nu de baten scherp dalen moet de weg terug worden afgelegd, zo staat er in de stukken.

Een paar kanttekeningen daarbij mogen in deze gedachtenwisseling evenwel niet worden gemist, want een wat genuanceerdere wijze van uitdrukken zou niet hebben misstaan. Wat is het geval? Op blz. 27 van de hoofdpunten van het financieel beleid 1987 staat een interessante tabel. Deze bevestigt mijn stelling dat de grote ellende in de overheids-huishouding is begonnen onder het kabinet-Van Agt-Wiegel. Daarin zat ook staatssecretaris Koning, zij het op een andere post dan hij vandaag bekleedt.

Alvorens ik wat cijfers uit die tabel noem, wil ik een opmerking maken over het kabinet-Den Uyl. In de periode 1973–1977 verdubbelden de overheidsuitgaven weliswaar, maar dat was nominaal. Bij de inflatiepercentages van toen – en die waren zeker geen produkt van louter binnenlandse omstandigheden – was de toeneming in reële termen minder dan de helft. Dat was zeker een forse stijging, maar de economische omstandigheden van groei, werkgelegenheid, conjunctuurfase, omvang van de staatsschuld en de rentestand maakten het verantwoord zulks te doen, te meer omdat nieuwe overheidsuitgaven, zoals voor het milieu en uitbreiding van de hulp aan de Derde

wereld, om er maar twee te noemen, toen allerwegen door de politiek en door de samenleving gewenst werden.

Een en ander kon ook verantwoord plaats hebben, omdat – nu kom ik bij de tabel die ik zoëven noemde – als gevolg van de oliecrisis van 1973 de aardgasbaten inderdaad opliepen van 2% van de rijksuitgaven in 1974 naar 8% in 1978. Dat lijkt mij nog niet zo verontrustend. Daarna – dus onder de kabinetten-Van Agt, stijgen ze echter naar 22%. En inderdaad: alles werd opgeconsumeerd. Bij het financieringstekort zien wij iets dergelijks. Ik verwijs hiervoor naar de tabel die ik heb genoemd.

Het financieringstekort beliep aan het einde van het kabinet-Den Uyl nog geen 4% van het nationaal inkomen. Daarna liep het op tot boven de 10%. Het ziet er niet naar uit dat minister Ruding zijn politieke carrière – ook al zou die tot 1990 voortduren – zal afsluiten met even lage percentages als aan het eind van 1977. Intussen is ook de staatsschuld verviervoudigd.

Mijnheer de Voorzitter! Het is verre van mij, minister Ruding verwijt te maken voor de zeer moeilijke omstandigheden waarin wij terecht zijn gekomen. Als een harde heelmeester heeft hij de patiënt aangepakt en pakt hij hem nog steeds aan. Maar bij het vaststellen van de oorzaken past hem wat meer nuancering. Vandaar dat ik het nodig vond, deze opmerkingen te maken.

Bij het aantreden van het kabinet-Van Agt-Wiegel waren de volgende uitroepen immers niet van de lucht. 'Wij gaan puinruimen, het vorige kabinet is gaan potverteren'. Tot minister Andriessen zijn collega's er met zijn aftreden mee confronteerde dat toen pas, in 1979/1980, in de overheids-huishouding alle lampen op rood sprongen. Het landsbelang week voor het partijbelang en de VVD-ministers bleven zitten. Als toen was ingegrepen, hadden wij er vandaag anders voor gestaan. Ik hoor graag een reactie van de staatssecretaris op de zoëven genoemde uitspraak in de stukken dat de ellende in de zeventiger jaren is ontstaan.

Hoe dan ook, vandaag zitten wij met de gebakken peren. Wij kunnen ons suf prakkizeren over de vraag hoe de gaten te dichten. Aan de overzijde is dat vlak voor Prinsjesdag, en ook al eerder, ook geprobeerd. Kunnen wij niet beter extra accijns

heffen op de gedaalde olieprijsen, zo werd in het voorjaar, ook door mijn partij, gevraagd. Die vraag is intussen beantwoord, positief beantwoord, om met de minister te spreken. Het wordt nu én extra accijns op olie en benzine. Dat probleem is nu dus ook weer opgelost. Het gevaar van het noemen van alternatieven is dat ze soms wel gebruikt gaan worden, maar dan niet als alternatief.

Eén alternatief mag in dit verband niet ongenoemd blijven, mag eigenlijk nooit ongenoemd blijven: de fraudebestrijding. Men kan zeggen dat men niet met fraudebestrijding moet aankomen op het moment dat alweer de tarieven worden verhoogd. Ik heb daar wel begrip voor, want uiteraard is er verband tussen de omvang van de fraude en de hoogte van de tarieven. Gegeven het feit dat een verhoging onvermijdelijk is, wordt fraudebestrijding alleen maar noodzakelijker. De afgelopen jaren zijn er op dit punt al heel wat stukken gewisseld. Belangrijk was daarbij het werk van oud-directeur-generaal Van Bijsterveld.

Over de omvang van de fraude zijn allerlei schattingen in omloop. Laten wij daarop niet in de eerste plaats onze tanden breken. Ook bij een mijns inziens niet te hoge schatting van 5 à 10% van het nationaal inkomen, spreken wij toch over een verlies voor de overheid van minstens tien miljard per jaar. Het regeerakkoord spreekt over een opbrengst van de bestrijding van de belastingfraude van twee miljard in 1990. Dat stelt mij hevig teleur, want dat is nog geen 20% van de ruw geschatte 10 miljard belastingderving als gevolg van die fraude. Nog meer teleurgesteld ben ik in het feit dat voor 1987 nog niets daarvan worden verwacht.

Men kan het vinden op blz. 22 van de Miljoenennota. Dit kwaad, dat al zo lang voortwoekert en dat jaarlijks in omvang toeneemt, moet veel krachtiger worden aangepakt ook en misschien wel vooral in Europees verband. In de jaren die ik in het Europees Parlement heb mogen doorbrengen is het mij alleen maar duidelijker geworden dat een aantal sanerende maatregelen alleen in Europees verband mogelijk zijn. Ik geef een voorbeeld: de Duitsers met hun onroerend goed op Scheveningen, de Waddeneilanden en in Zeeland kunnen door het kadaster in Nederland worden opgespoord. Daarmee kan de Duitse fiscus zijn voordeel doen. Het omgekeerde

geldt voor de Nederlanders met onroerend goed in Frankrijk en Spanje. Zij moeten daar worden opgespoord ten behoeve van de Nederlandse fiscus.

Een tweede voorbeeld: Onze collega van de overzijde, de heer Vermeend, heeft kans gezien in, naar hij zegt, een half jaar tijd een belastingontwerp te maken voor het dichten van de gaten in de vennootschapsbelasting. Ik vond het niet sterk van de staatssecretaris dat hij op de televisie zei: wij hebben andere prioriteiten gesteld, wij hebben de voorkeur gegeven aan andere wetsontwerpen, niettemin komen wij er nu binnen twee maanden mee. Het kan blijkbaar wel ineens heel snel. Dat is temeer bedenkelijk als je ziet dat er al vanaf 1969 – toen is naar ik meen deze wet ingevoerd – opmerkingen in die richting zijn gemaakt. Wij zijn nu zeventien jaar verder.

Het is bedroevend dat deze zaak uiteindelijk met een initiatiefvoorstel moet worden afgedwongen. Vandaag zeg ik er maar niet meer van, want dit onderwerp verdient een bredere aandacht dan deze discussie toelaat. Wel zeg ik tegen alle fracties en bovenal tegen deze bewindsman: Toon toch metterdaad dat het u ernst is, want dit groeiend kwaad sluipt verder en het vreet onze samenleving ernstig aan.

Op het punt van de tijdelijkheid heeft Financiën geen beste reputatie. Het was vóór de tijd van de heer Ruding, maar de heer Koning zal zich de vele, vele jaren voortslepende zogenaamde tijdelijke verhogingen van de vermogensbelasting wel herinneren. Aanvankelijk was die 0,5%. Successievelijk werd het tarief, steeds maar tijdelijk, 0,6%, 0,7% en 0,8%. Duisenberg maakte daar een eind aan; het werd definitief 0,8%. De ervaringen met de solidariteitsheffing zijn niet anders. Voor het vijfde jaar wordt de tijdelijkheid verlengd. Dat is geen goede zaak.

Nu wordt ons voorgespiegeld dat de BTW-verhoging kan worden teruggedraaid als de olieprijs weer belangrijk aantrekt. Ik moet nauwkeuriger zijn, dit kan ook in de vorm van de inkomsten- en loonbelasting. Op blz. 20, bovenaan, van de Hoofdlijnen staat het nog anders: 'Indien het verloop van die prijzen (bedoeld worden de olieprijsen) en de budgettaire situatie het mogelijk maken, zullen deze lastenverzwaringen in de jaren na 1987 op enigerlei wijze

worden teruggegeven.' Dit slaat op de BTW en op de nog komende accijnsverhoging.

Voorzitter! De minister heeft zich goed ingedekt. 'Als de budgettaire situatie het toelaat'. Wanneer is dat eigenlijk? Wat meer helderheid is gewenst. Is dat als het tijdpad van de terugdringing van het financieringsstekort correct wordt afgelegd, ja dan? Als dit niet helemaal lukt, bij voorbeeld omdat door druk uit het parlement – bij voorbeeld door de heer De Vries aan de overzijde – daarvan iets wordt afgeknabbeld, dan niet? Of gebeurt teruggedraaien ook sneller als – zoals de heer Zoon heeft verondersteld – het financieringsstekort sneller afneemt dan nu wordt verondersteld in de raming?

Voorzitter! Enige verduidelijking zou hier op haar plaats zijn.

Ik meen dat de voorgestelde maatregel met tijdelijkheid weinig van doen heeft, omdat de BTW zich in beginsel helemaal niet leent voor een tijdelijke verhoging. Immers, verhogingen leiden niet alleen tot grote rompslomp voor het bedrijfsleven. Verhogingen leiden ook vaak tot prijsaanpassingen, ook tot prijsaanpassingen die verder gaan dan de noodzakelijke verhogingen. Wij hebben dit al vanaf 1968 meegeemaakt. Alleen technische afrondingen leiden daar al snel toe. Denkt de regering bij voorbeeld, dat dameskappers voor een behandeling van nu f 30 straks f 30,30 in rekening brengen? Dat wordt al snel f 30,50. Dan is de verhoging dus bijna 2%.

Ik geloof niet zo erg in het rekenmodel waarin precies wordt voorgerekend welke effecten de BTW-verhoging heeft op de prijsontwikkeling, op de beperking van de consumptieve groei die wordt verwacht en dergelijke. Al vanaf 1968 weten wij uit pijnlijke ervaringen, dat de werkelijkheid anders is.

Wij weten ook uit ervaring dat een verlaging van het BTW-tarief niet leidt tot een prijsdaling over de hele linie. Wij hebben eerder een voorbeeld gehad, dat leidde tot verruiming van de winstmarges. Ik herinner de staatssecretaris aan het zogenaamde 'koekjes'-voorstel. Het jaartal weet ik niet meer precies, maar het zal in het begin van de zeventiger jaren zijn geweest. De koekjes en aanverwante zaken werden overgebracht van het hoge naar het lage tarief, omdat de consumptieprijsontwikkeling daartoe aanleiding gaf.

De Goede

Om het effect hiervan enigszins te dempen koos de regering – dit was onder de heer Witteveen – voor een maatregel in de sfeer van de consumptie, namelijk aanpassing van het BTW-tarief. Dit leidde helemaal niet tot een prijsdaling, maar dit leidde tot een verruiming van de winstmarges. Welnu, bij prijsdalingen in de BTW, heeft men slechts kans dat over de hele linie een verlaging plaatsvindt van de consumptieprijsen als men meer punten verlaging wenst. Ik verwacht van een verlaging één punt geen verlaging, maar slechts een verruiming van marges. Gaarne zou ik hierop een reactie vernemen van de staatssecretaris.

Voorzitter! Ook de rompslomp van prijsaanpassingen is natuurlijk allerminst een prikkel tot prijsverlaging. Zo beschouwd zal de zogenaamde tijdelijke verhoging van de BTW te zijner tijd – zo deze ooit komt – beter kunnen worden omgezet in een verlaging op een ander belastingmiddel.

Voorzitter! Vervolgens kom ik te spreken over de rompslomp van de omprijzingen. Bij het debat aan de overzijde heeft de staatssecretaris daar naar mijn mening wat gemakkelijker over gedaan. Het regeringsvoornemen was weliswaar reeds voor de zomer bekend, maar het was nog lang niet zeker, dat beide Kamers dit voornemen slaafs zouden honoreren. Dat zal eerst vandaag blijken. Dan pas is de zaak beklonken. Het wordt dus in het midden- en kleinbedrijf, in het bijzonder vannacht, flink overwerken.

Ik vraag – zij het als mosterd na de maaltijd – vandaag ook extra aandacht voor het adres dat het KNOV ons heeft doen toekomen. Het probleem is natuurlijk niet nieuw. Het is aan de staatssecretaris in het bijzonder reeds heel lang bekend. Ik vind dat één van de Kamers of beide Kamers de regering op enig moment moet duidelijk maken – desnoods hardhandig – dat de termijnen voor een zorgvuldige parlementaire behandeling in beide Kamers telkenjare nodeloos worden gekort, soms zelfs zo, dat amendering aan de overzijde in gevaar komt.

Sinds het optreden van de heer Witteveen is dit reeds zo. Dat moet bepaald niet zo blijven. In het geval van de BTW-aanpassing behoort er bovendien een redelijke termijn te liggen tussen verschijnen in het Staatsblad en datum van invoering. Ik zou gaarne van de staatssecretaris

de toezegging ontvangen, dat herhalingen zich na vandaag niet meer zullen voordoen.

Voorzitter! Ik maak van de gelegenheid gebruik, aandacht te vragen voor de tariefindeling. In 1968 is daarover weliswaar eindeloos geharreward, maar ten opzichte van die in de 'oude' omzetbelasting die daaraan voorafging, is er niet veel veranderd. Er is toen wel gezegd en erkend, dat de logica vaak ontbrak, maar zoals gezegd is aan deze situatie nadien bij mijn weten niet veel veranderd. Hoogstens zijn nadien zaken uit het lage tarief – dit gebeurde om budgettaire redenen – naar het hoge tarief overgebracht, bij voorbeeld energie. Zoals ik straks reeds zei, heb ik slechts eenmaal een omgekeerde overbrenging gezien, namelijk bij de koekjes.

Nu de discussie over de vraag, of het hoge en lage tarief niet beter kunnen worden samengesmolten, van tijd tot tijd oplaait, lijkt mij dat een gedegen studie naar de bestaande tariefindeling een alternatief zou kunnen zijn. Een reactie op deze suggestie stel ik op prijs.

Over de voorstellen inzake de vermogens- en voorraadaftrek kan ik kort zijn. Gelukkig is de aanleiding de praktisch verdwenen inflatie. De PvdA-fractie heeft in het eindverslag cijfers gegeven van respectievelijk aftrek- en inflatiepercentages. Daaruit blijkt mijns inziens, dat de gehele afschaffing even goed had gekund als het regeringsvoorstel. De reactie in de nota naar aanleiding van het eindverslag vind ik niet sterk. De heer Zoon heeft dat zoëven uitvoerig toegelicht en ook ik ben benieuwd naar de reactie van de regering.

Voorzitter! Ik vind, dat de regering beter had kunnen voorstellen de aftrek geheel op nul te stellen met ingang van 1 oktober of desnoods 1 januari. Als je ziet met hoeveel pijn in de onderwijssector en de welzijnssector de bezuinigingen gepaard dreigen te gaan, rijst de vraag of hier wel de juiste afweging is gemaakt. Misschien heeft minister Ruding wel gedacht, dat hij dit appeltje wil bewaren voor de dorst, die nog komen gaat.

Mijn laatste vraag is of de regering zo langzamerhand ook niet toe is aan een herbezinning op de besteding van de WIR-gelden. Is bij de stand van de huidige conjunctuur en de sterk verbeterde situatie bij het bedrijfsleven geen heroriëntatie geboden?

Ik zie met belangstelling de antwoorden van de regering tegemoet.

De heer **Van der Jagt** (GPV):
Mijnheer de Voorzitter! Gezien de precaire financiële situatie waarin het Rijk verkeert, zal ik mijn stem geven aan wetsvoorstel 19 559.

Mijn definitieve oordeel over wetsvoorstel 19 562 hangt af van de beantwoording door de regering. In Hoofdpunten van het financieel beleid 1987, bladzijde 5, stelt de regering dat de snelstijgende aardgasbaten in de jaren '70 en het begin van de jaren '80 zijn gebruikt om de collectieve uitgaven sterk te laten toenemen en dat, nu de aardgasbaten op een aanzienlijk lager peil zijn gekomen, het nodig is om ook bij de uitgaven de weg terug af te leggen.

De heer De Goede wees ook op deze uitspraak in zijn maiden speech, waarmee ik hem van harte wil complimenteren.

Mijnheer de Voorzitter! Bedoelde visie van de regering kan ik geheel onderschrijven. Maar betekent dit dan niet dat de gewenste financiële verbetering gezocht moet worden in ombuigingen en niet in een verhoging van de toch al te hoge belastingdruk? De regering heeft immers herhaalde malen betoogd, dat het niveau van de belastingen in ons land eigenlijk niet hoger kan.

Elke verhoging van dat toch al hoge niveau zal de maatschappelijke acceptatie doen verminderen en het zwarte circuit doen vergroten. In verband met dit laatste schrijft de regering in de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer, dat de bestaande belastingfraude, voor zover deze wordt ingegeven door de BTW-druk, niet substantieel zal toenemen, gelet op de omvang van de thans voorgestelde verhoging.

Het komt mij voor, dat deze mening meer stoelt op een subjectief gevoel, dan op een exacte benadering. Is dit juist? Om zwartwerken te doen verminderen, is in de Tweede Kamer gevraagd om de mogelijkheden te bezien om arbeidsintensieve dienstverlening over te brengen naar het lage tarief. Te denken valt bij voorbeeld aan het onderhoud aan gebouwen en aan renovatie en nieuwbouw van woningen. Het overbrengen van deze werkzaamheden naar het lage tarief zou alleszins